

tamamı 64.326 kişiydi (37.140 müslüman, 25.076 Sırp, 755 Türk, 359 Karadağlı, 307 Arnavut, 210 Çingene ve 479 etnik kimliği belirsiz kişiler). 1991 yılına ait Yenipazar Belediyesi'nin resmî verilerine göre nüfus 85.583'e ulaştı (% 75,37 Boşnak, % 22,36 Sırp, % 0,27 Karadağlı, % 0,25 Arnavut ve % 1,75 diğer). Bugünkü gayri resmî verilerde Yenipazar Belediyesi nüfusunun 120.000 olduğu kaydedilir (2011 nüfus verilerinde 140.527 kişi gösterilir).

İslâm kültür eserleriyle donatılan Yenipazar'da çeşitli dönemlerde inşa edilen mimari eserlerin çoğu işgaller sırasındaki yangın (1689, 1737, 1809), sel felâketleri ve savaş tahribatı ile (1731, 1896) ortadan kalkmıştır. Zamanında otuz beşi bulunan camilerden günümüze kadar sadece on yedisi muhafaza edilmiştir. Tek kubbeli İsâ Bey Camii 1938'de yıktırılmıştır. Mevlânâ Muslihuddin tarafından yaptırılan Altun Alem Camii (1550) eski çarşının kenarında tek kubbeli olarak ayakta. 1516'da Hacı Ömer'in yaptırdığı ve Evliya Çelebi'nin kaydettiği Bor Camii savaşların birinde tahribata uğradıktan sonra restore edilmiştir (eski şeklini andıran sadece minaresi ve duvarlarının alt kısmıdır). Arap Camii (1528), XVIII. yüzyıla ait Leylek Camii ve 1836'da şehrin kenarında Mütesellim Eyüb Paşa Camii, Molla İbiş Camii ve onun karşısındaki sokakta Türk Hamamı (1489), Yenipazar'ın kuzeydoğusunda 4 km. uzaklıkta Hâfız Ahmed Paşa'nın yaptırdığı (1595) Yenipazar Kaplıcası gibi eserler günümüzde ayakta. 1450-1460 yılları arasında İsâ Bey'in inşa ettirdiği tahmin edilen, 16.000 m² bir alana sahip kale bugün de mevcuttur. İsâ Bey Hamamı 1970'lerde restore edilmiştir. Gaziler mezarlığı denilen ve 1683-1699 Osmanlı-Avusturya savaşının ardından bu adı alan kabristan zamanımıza ulaşmıştır. Bu arada manastır ve kiliseler de Osmanlı dönemi

Yenipazar'da XVIII. yüzyıl sonuna ait Amir Agin Hanı

boyunca varlıklarını korumuş olup bugün çoğu ayakta. X. yüzyılda yapılan ve XVIII. yüzyılda Ras rahiplerinin katedrali olan St. Petar (Petrova Crkva) Kilisesi, Sopogčani Manastırı (1264-1265) ve XII. yüzyıl sonlarında inşa edilen Djurdjevi Stupovi Manastırı bunlar arasında sayılabilir. Sancak'ın köylerinde de XVI ve XVII. yüzyıldan kalma çok sayıda kilise zamanımıza ulaşmıştır. Şehirde bugün müslüman kesim tarafında faaliyet gösteren Sulejman Ugljanin ve Rasim Ljaić liderliğinde siyasî partiler örgütlenmiştir. Sancak ve Sırbistan Başmüftülüğü de Yenipazar'da faaliyetlerini sürdürmekte, bu idareye ait İsâ Bey Medresesi adlı bir İmam-Hatip Lisesi, bir İslâm Akademisi (İlahiyat Fakültesi) ve *Glas Islama* adlı bir dergi mevcuttur. Yenipazar'da ayrıca yine müftülük tarafından desteklenen bir vakıf aracılığıyla 2002'de kurulan özel bir üniversite bulunmaktadır. Günümüzde Yenipazar'da ticaret, ziraat, hayvancılık ve ormancılık gelişmiş durumdadır; tekstil, mobilya, kereste gibi sektörler vardır. Tito Yugoslavyası döneminde uygulanan yeni imar planlarıyla şehir modern bir görünüme kavuşmuştur.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, TD, nr. 24, s. 115-118; nr. 56, s. 9-10; BA, KK, nr. 262, s. 2, 34; *Tahrir Defteri*, İstanbul Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Muallim Cevdet, nr. 0.76, s. 8-12, 26-28; Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, V, 544-546; *Kosova Vilâyeti Salnâmesi* (1296); a.e. (1304), s. 127, 128, 134, 137, 143, 224, 723, 856; Cevdet, *Tezâkir*, III, 91-97; Ahmed Rifat, *Lugat-ı Târihiyye ve Coğrafiyye*, İstanbul 1300, VII, 223; Hazim Şabanović, *Bosanski Paşaluk-Postanak i Upravna Podjela*, Sarajevo 1959, s. 184, 186-194, 229-234; a.mlf., *Krajište Isa-bega Ishakovića. Zbirni katastarski popis iz 1455. godine*, Sarajevo 1964, s. 43, 54; V. Vinaver, "Period Turske Vladavine (XV-XVIII veka)", *Novi Pazar i Okolina*, Novi Pazar 1969, s. 152-194; A. Andrejević, "Spomenici Islamske Umetnosti", a.e., s. 195-214; a.mlf., "Altun-Alem Džamija u Novom Pazaru", *Zbornik Radova Svetozara Radovića*, Beograd 1969, s. 1-10; Ejup Mušović, "Islamski

Spomenici Novog Pazara", *Novi Pazar i Okolina*, Novi Pazar 1969, s. 70-94; a.mlf., *Etnički Procesi i Etnička Struktura Stanovništva Novog Pazara*, Beograd 1979, s. 7-13, 51-81; a.mlf., "Novi Pazar", *Mostovi*, sy. 11, Pljevlja 1971, s. 110-118; a.mlf., "Evlija Celebija o Novom Pazaru", a.e., sy. 13 (1972), s. 84-89; a.mlf., "Stari Zanati u Novom Pazaru", a.e., sy. 18 (1973), s. 123-143; Ayverdi, *Avrupa'da Osmanlı Mi'mârî Eserleri II, III*, 317-337; Ahmed Aličić, *Uredjenje Bosanskog Ejaleta od 1789. do 1878. godine*, Sarajevo 1983, tür.yer.; a.mlf., *Sumarni Popis Sanžaka Bosna 1486/69 godine*, Mostar 2008; Enes Pelidija, *Bosanski Ejalet od Karlovačkog do Požarevačkog Mira*, Sarajevo 1989, s. 41-48; Haki-ja Avdović, *Položaj Muslimana u Sandžaku*, Sarajevo 1991, tür.yer.; Haki Bajrami, "Marrëveshja Xhentelmenë Tito-Kyprili më 1953 në Split", *Vjetar*, Prishtinë 2001, s. 259-306; *Muâhedât Mecmuası*, V, İstanbul 1298, s. 126; Gravier Gaston, "Le Sandžak de Novi Pazar", *Annales de Geographie*, XXII/121, Paris 15.1.1913, s. 41-67; K. Isović, "Austro-Ugarsko Zaposedanje Novopazarskog Sandžaka 1879 Godine", *Godišnjak Društva Istoričara Bosne i Hercegovine*, IX, Sarajevo 1958, s. 109-137; A. Hadžić, "Najraniji Turski Izvori o Rudnicima i Trgovima u Bosni", *Prilozi Instituta za Istoriju*, X/2, Sarajevo 1974, s. 160-161; Olga Zirojević, "Novi Pazar u Turskim Izvorima do Kraja XVI veka", *Novopazarski Zbornik*, sy. 1, Novi Pazar 1977, s. 111-119; I. Susević, "Novipazarska Tvrdjava u Malije Defterima", a.e., sy. 5 (1981), s. 31-39; a.mlf., "Novi Pazar i popisu iz druge polovine XVI veka", a.e., sy. 6 (1982), s. 155-168; Hatica Car-Drnda, "Osnivanje Novog Pazara i njegov razvitak da Kraje XVI Stoletja", a.e., sy. 8 (1984), s. 77-102; Hans-Jürgen Kornrumpf, "Der Sancak Novi Pazar. Zur Geschichte einer irreführenden Bezeichnung", *Ar.O*, LXIX/2 (2001), s. 181-186; *Kâmûsü'l-İslâm*, VI, 4803; V. Radovanović, "Novi Pazar", *Narodna Enciklopedija*, Zagreb 1928, III, 114-115; Miroslav Lutovac, "Novi Pazar", *Enciklopedija Jugoslavije*, Zagreb 1965, VI, 309-310; Nazif Hoca, "Yeni Pazar", *İA*, XIII, 395-399; A. Popović, "Yeñi Bâzâr", *El²* (İng.), XI, 321-322.

MUHAMMET ARUÇI

YENİPAZAR

Bulgaristan'da
Osmanlılar tarafından kurulan
kasaba.

Günümüzde Novi Pazar adıyla bilinmekte olup Şumnu'nun (Şumen) 20 km. kuzeydoğusunda yer alır. Bulgarca kaynaklarda 1878'e kadar Enipazar ismiyle zikredilmektedir. Burası XVI. yüzyılda ortaya çıkmış ve Silistre sancağının Pravadi (Provadya) kazasında nahiye merkezi ve küçük bir kasaba olarak gelişme göstermiş, XVII. yüzyıldan itibaren bir kaza merkezi haline gelmiştir. Yenipazar kazasının 1873'te otuzu Türkçe, dokuzu Bulgarca ad taşıyan toplam otuz dokuz köyü vardı. Türk köylerinden bazılarında hıristiyan nüfus ağır-

İsâ Bey Hamamı - Yenipazar

YENİPAZAR

lık kazanırken Bulgarca ad taşıyan köyler çoğunlukla karışık. Küçük Yenipazar kasabası, kazanın hemen hemen ortasından geçen Eğridere (Kriva Reka) üzerinde bulunmaktadır. Kazanın kuzey yarısı XIX. yüzyıla kadar çoğunlukla yeşil alanla kaplı düz ve açık bir ovardan oluşuyordu. Türk köylerinin çoğu da burada yer almaktaydı.

Yenipazar bölgesinin (nahiye) güney yarısı plato şeklinde olup derin vadilerle yarılmıştır. Bu kesimde eski Bulgar köyleri mevcuttu (sekiz köy). Bunların arasındaki Madara köyünde Madara atlısının görkemli bir rölyefi ve pagan Bulgar-Türk hanlarının kayıtları keşfedilmiştir. Rölyefin üst kesimindeki düzlüğün tepesinde ilk Bulgar İmparatorluğu zamanından kalma büyük bir kalenin kalıntıları vardır. Burası, 1444'te Macarlar'ın öncülüğündeki Haçlı ordusu tarafından alınan ve yıkılan kalelerden biridir. Bu dönemdeki hadiseleri anlatan *Gazavât-ı Sultân Murâd Hân*'da bölgedeki yerel halkın Pravadi'ye kaçtığı yazılıdır. Madara köyü başlangıçta bir grup Türk göçmeni tarafından ele geçirilmiş olmalıdır. 1516'da buradaki nüfusun yarısını yörükler meydana getirmekteydi. Diğer altı Bulgar köyü ise tamamen hıristiyanlardan müteşekkildi. Elliden fazla hânesi bulunan Markovo ve Külevça / Külefe bunların en büyükleriydi. Madara'da kalede ve kalenin aşağısındaki köyde Ortaçağ'dan kalma kiliselerin kalıntısı bugüne ulaşmıştır. Madara, Mogila ve Kalogeritsa civarında bölgenin hıristiyan geçişini anımsatan birkaç mağara-kilise vardır.

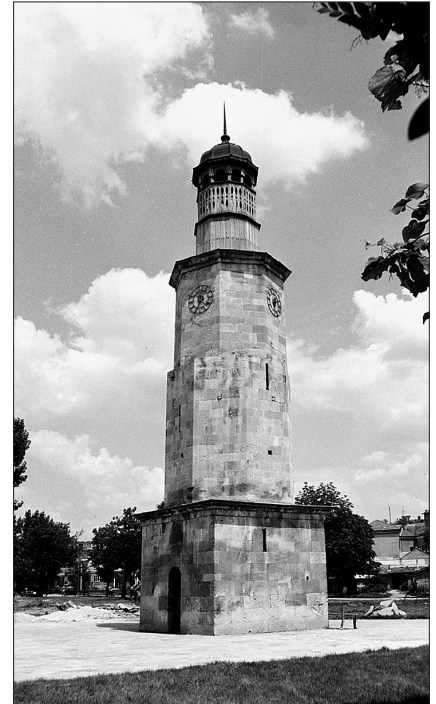
Yenipazar yöresine ait en eski kayıtlar Silistre sancağına ait 922 (1516) tarihli *Tahrir Defteri*'nde yer alır. Buna göre söz konusu bölgede Türkçe ad taşıyan Türklerle meskûn on yedi köy mevcuttur. Bunlar ortalama dokuz hanelik küçük yerleşim yerleriydi; Bulgar köyleri ise dört kat daha büyüktü. Türk köylerinin çoğunun adında sürgün köyleri olduğunu gösteren işaretlere rastlanır. Bu açık, düz ve boş alana yapılan yerleşimin Osmanlı yönetimince desteklendiği bellidir. Bu kesimde, Türkler'in göktaşına adanmış bir pagan tapınağı ve hanın yıkılmış sarayı ile pagan ve erken dönem hıristiyan Bulgar İmparatorluğu'nun ilk başşehri Pliska'nın kalıntıları bulunmaktadır. Göçmen yörüklerden bir grup Pliska'nın büyük suruna yerleşmiş ve köylerinin adını da ahî kardeşliğinin üyeleri tarafından kurulduğuna işaret etmek üzere Ahî Baba koymuştur. Daha sonra Ahî Baba ismi Ak Baba olarak değişmiş ve XIX. yüzyılda baba kelime-

sinin mahallî telaffuzuna uygun biçimde Aboba'ya dönüşmüştür. Pliska surlarının hemen dışındaki Sögütlü köyü "Eski İstanbul"un yanında bulunduğu dair kayıtlarla tarif edilmiştir ki bu sonuncu ad sözü edilen etkileyici kalıntılara yerleşimciler tarafından verilmişti. Pliska yaklaşık 1000 yıldır yıkık ve metrûk halde idi.

922 tarihli *Tahrir Defteri*'nin ortaya koyduğu durum 1444'te yıkıcı Haçlı seferinin (Varna Savaşı) sonuçlarını göstermektedir. Bu yılın kasım ayında Kral Vladislav'ın idare ettiği Haçlı ordusu, Yenipazar diye adlandırılan sağlam kalenin önüne gelerek şiddetli bir mücadelenin ardından kaleyi ele geçirdi ve bütün müslüman ahaliyi katletti. Savaşın görgü tanığı bir Alman bütün bölgenin öldürülmüş Türkler'in cesetleriyle dolu olduğunu belirtir. Madara ve Pravadi'yi zaptetmek amacıyla yola çıktıklarında ise civardaki ormanı ve Yenipazar'ın açık yerleşim birimini yakmışlardı. Bu olay sadece bir tek Batılı kaynaktan, Hans Mehrgast'ın kroniğinde zikredilmiş ve Nürnbergli şair ve şarkıcı Michael Beheim tarafından dizelere dökülmüştür. Yenipazar'ın içerisinde yer aldığı Şumnu bölgesinin yıkımıyla ilgili ipucu veren tek Osmanlı kaynağı ise F. Giese tarafından yayımlanan *Anonim Tevârih-i Âl-i Osman*'dir. Bu olayların meydana geldiği dönemle hemen hemen çağdaş olan İtalyan hümanist ve tarihçisi Philipp Callimachi, Haçlı askerlerinin ateşle ve kılıçla hıristiyan Bulgar köylerini imha ettiklerini ve sonrasında özellikle kiliselerini talana koyulduklarını not eder (Hammer, I, 461; Zinkeisen, I, 682). Bu yıkılan eski Yenipazar'ın bulunduğu bölge günümüzdeki kasabanın 3 km. doğusunda yer alan Göceci (Stan) köyünün yakınlarındaki bir höyük (selişte) halindedir. Nahiye'nin kuzey yarısına düşen açık ovardaki bütün yerleşim birimlerinin 1444'teki Haçlı seferinin neticesinde ortadan kalktığı görülmektedir. Doğal şartlar tarafından korunan güneydeki hıristiyan köyleri ise büyük oranda hasar almadan ayakta kalmıştır. Daha sonra kuzey taraftaki ovaları muhtemelen Osmanlılar yeniden yerleşim yeri haline getirmiştir. Bu yerleşim, ya II. Murad'ın son dönemlerine ya da Fâtihten Sultan Mehmed döneminin ilk yıllarına rastlamış olmalıdır. Bu durum Şumnu ve Hezargrad (Razgrad) gibi komşu bölgelerdeki benzeri gelişmelerden de anlaşılır. Özellikle bu sonuncu kesimdeki yerleşme faaliyetlerini 1479-1485 tarihli tahrir kayıtlarında görmek mümkündür.

1516'da Yenipazar yöresi hâlâ bütünüyle nüfusu az kırsal yerleşmelerden meydana geliyordu. Yenipazar kasabası henüz yoktu. Yöre 179 müslüman ve 266 hıristiyan hânesine sahipti. Bu da 800 km²'lik bir alanda 2300 kişilik bir nüfusun yaşadığı ve kilometrekareye üçten daha az kişinin düştüğü anlamına gelmektedir. Müslüman nüfus toplam nüfusun % 40'ı kadardı. Seksen yıl sonra 1598 tarihli *Tahrir Defteri* biraz daha farklı bir görüntü ortaya koyar: Artık ağırlıklı olarak hıristiyanlardan müteşekkil küçük bir kasaba teşekkül etmiş ve yörenin toplam nüfusu da üçe katlanmıştı. Bölgenin güney ucunda önceki kayıttan yer almayan Kilnova ortaya çıkmıştı. Benzer şekilde on bir müslüman ve otuz üç hıristiyan hânesi olan Yenipazar kurulmuştu. Her iki yerleşim birimi de II. Selim döneminde yapılan yeni tahrirler (1568-1570) sırasında tesbit edilmişti. Bölgedeki Külefe ve Markovo köyleri iyice büyümüş ve yavaş yavaş bir İslâmlaşma süreci başlamıştı. Mogila köyünün zaten % 15'i müslümandı ve bunların hemen hepsi ihtida eden yerel halktan meydana gelmekteydi. Müslüman Türk köylerinin sayısı on yediden yirmi dörde çıkmıştı. 1516-1598 arasında hıristiyanlar

Yenipazar Saat Kulesi – Bulgaristan

da iki buçuk kat büyüdüler (266'dan 605 hâneye). Müslüman nüfus ise yaklaşık beş kat arttı (179'dan 861 hâneye). Bütün bu rakamlardan yörede 1466 hânedeki 7300 kişinin yaşadığı tesbit edilebilir. Söz konusu büyüme kendi içinde tabii şekilde değil ancak Anadolu'dan getirilen nüfusla açıklanabilir. Özellikle Kalender Şah isyanının (933/1527) acımasızca bastırılışı pek çok kişinin Rumeli topraklarına göç etmesine yol açmıştır. Aynı durum Hezargrad ve Osmanpazarı çevrelerinde de görülebilir.

1051 (1641) tarihli *Avârız Defteri* söz konusu büyümenin devam ettiğini gösterir. Müslümanlar 861'den 1210 hâneye yükseldi, hıristiyanlar ise 605'ten 396 hâneye geriledi. Hıristiyanların % 18'i imtiyazlı statüye sahip voynuklardan teşekkül etmekteydi. Müslüman nüfusun artışında ihtidâlar önemli rol oynamış olmalıdır. Eski köylerdeki toplam müslümanların % 25'inin yeni ihtida edenlerden meydana geldiği anlaşılır. Söz konusu büyüme köy sayısındaki artışla da sabittir. 1598'de köy sayısı yirmi dört iken 1642'de otuz altıya ulaşmıştı. 1598'de bile hâlâ küçük bir yerleşme olan Yenipazar büyük bir kasaba olacak şekilde ilerleme göstermiş ve 211 hânesiyle yörede en önemli kasaba haline gelerek Pravadi kazasının bir nahiyeye merkezini teşkil etmişti. Yenipazar kasabasının nüfusu tamamen müslümanlardan ibaretti. Bunun altmış sekiz hânedeki daha az olmamak üzere üçte biri yeni ihtida etmiş kişilerdi. Kasabada biri Ahmed Paşa, diğeri Ali Paşa tarafından inşa edilen en az iki cuma camisi vardı. 1667'de Yenipazar'ı ziyaret eden Evliya Çelebi buranın 150 hâneli güzel bir kasaba olduğunu, Eğridere adlı akarsuyun kasabanın içinden geçtiğini ve yirmi dükkân, üç kapılı görkemli bir bedesten, bir hamam, iki han bulduğunu yazar, Ahmed Paşa Camii'nin kitabesini de nakleder. 1762 Haziranında Dubrovnikli Cizvit Ruđer Josip Bošković de buradan Türk ve hıristiyanların karışık oturdukları bir köy veya kasabacı diye söz eder. 300 kadar hânesi olup bunun ellisi hıristiyan Bulgar köylülerine aittir. Bazı fakir Ulah aileleri; hıristiyan oldukları halde, Eflak ve Boğdan prenslerinin baskısı yüzünden memleketlerinden kaçmak zorunda kalmışlar ve Türk paşalarının idaresi altında daha rahat bir hayat yaşadıklarını söylemişlerdir. Bošković'in ziyaretinden bir yıl sonra burada yeni bir cami, 1774'te bir hamam ve 1826'da bir saat kulesi yapıldı.

1641-1751 arasında bu yıllara ait muassal avârız defterlerine göre Yenipazar

ve çevresinin nüfus yapısında önemli değişiklikler gerçekleşti. Sekiz eski Bulgar köyünün hıristiyan ahalisinin sayısı yarı yarıya azaldı; 394 hânedeki 160 hâneye geriledi. Bunun esas sebebi ihtidâlardır. 220 müslüman hânesinin sekseni mühtedi idi. 1641'de Külefcé kesiminde toplam nüfusun % 17'sini müslümanlar oluşturmaktayken 1751'de bu oran % 42'ye çıktı. Külefcé'de müslümanların üçte biri İslâmiyet'i yeni kabul etmiş kişilerdi (elli bir hâneden on altısı). Aynı yıllarda buna karşı bir gelişme de cereyan etti: Önceden tamamen müslümanlarla meskûn beş yere çoğunluğu küçük Yenipazar kasabasından gelen hıristiyan hâneleri yerleşmişti. Bu durum XIX. yüzyılda artarak sürecektir. Osmanlı-Rus savaşları esnasında 1828 Haziranında Külefcé'de vuku bulan savaş Yenipazar kesiminde ağır hasara yol açtı. 1830 yılı cizye defteri, hıristiyan nüfusun bu gelişmelere rağmen burada kaldığını ve sayılarını koruduğunu gösterir. 1261 (1845) tarihli temettuat defterlerinin içerdiği rakamlar Yenipazar'da her iki tarafında da savaş yüzünden acı çektiğini, ancak tekrar iyileşme yoluna girdiğini gösterir. 1845-1873 arasında hıristiyanlar sayılarını iki kattan daha fazla arttırdılar, müslüman nüfusu da büyüdü. Fakat daha küçük ölçekli aile yapıları sebebiyle artış hızı hıristiyanlara göre daha az kalmıştır.

1873'te kasabada 2140 nüfus vardı ve hemen hemen üçte biri hıristiyandı. 1877-1878 savaşından ve Bulgaristan'ın bağımsızlığından sonra küçük kasabada Bulgaristan'ın diğer yerlerinde görüldüğü gibi çöküş yaşandı, buna rağmen büyümesini sürdürdü. Nüfusu 1887'de 2420'ye (% 53'ü müslüman), 1900'de 2726'ya (% 46'sı müslüman) ve 1934'te 4550'ye (% 25'i müslüman) ulaştı. Yenipazar'ın nüfusu 1946'da 5477, 1956'da 9138 olarak kaydedilmektedir. 1963'te 11.548 olan kasabanın nüfusu 2009'da ancak 12.673'e ulaşabilirdi. Son yıllardaki işsizlik ve ekonomik sıkıntılar yüzünden nüfusun bir kısmı buradan göç etmektedir. Nüfusun önemli bir bölümü hâlâ müslüman olup Türkçe konuşmaktadır. Geriye kalan en son tarihî cami de 1970'lerde yıkıldı. Bu dönemlerde uygulanan baskılar sebebiyle kasabadaki Osmanlı geçmişine ait görülebilir son izler de silinmiş, hatta 1826'da yaptırılan saat kulesinin kitabesi yerinden kaldırılmıştır. Yenipazar'ın 8 km. güneyinde yer alan ve erken dönem Bulgar tarihi açısından son derece önemli olan Madara kasabası Şumnu'daki Tombul Camii'nin bânisi Şerif Halil Paşa'nın doğum yeridir.

BİBLİYOGRAFYA :

Evliya Çelebi, *Seyahatnâme*, VIII, 58-59; a.e. (Dağlı), VIII, 24-25; Hammer, *GOR*, I, 461; Zinkeisen, *Geschichte*, I, 682; Ž. Čankov, *Geografski Rečnik na Bălgarija*, Sofia 1939, s. 303; I. Velkov, "Madara", *Antike und Mittelalter in Bulgarien* (ed. V. Beševliev – J. Irmscher), Berlin 1960, s. 265-271; Philipp Callimachi, *Historia de rege Vladislao* (ed. I. Lichonska – T. Kowalewski), Varsovia 1961, tür.yer.; B. Cvetkova, *La bataille mémorable des peuples: Le sud-est européen et la conquête ottomane -fin XIVe- première moitié du XVe s.*, Sofia 1971, s. 330-331; İsmail Eren, "Rucer Yosif Bošković'in 1762 Tarihli İstanbul-Lehistan Seyahatine Ait Hatıra Defteri", *TD*, XIII/17-18 (1963), s. 203; Vladimir Georgiev v.dğr., "Novi Pazar", *Kratka Bălgarska Enciklopedija*, Sofia 1966, III, 598.

MACHIEL KIEL

YENİŞEHİR

Yunanistan'da tarihî bir şehir.

Bugün Larissa adıyla bilinmektedir; bir liman şehri olan Volos'un (Golos) 50 km. kuzeybatısında Tesalya ovasında yer alır. Osmanlı döneminde (1386-1881) elliden fazla camisi, önemli bazı medreseleri ve pek çok tekkesiyli imparatorluğun Avrupa'daki en büyük on şehri arasında bulunuyordu. Tarihi eski çağlara kadar iner. "Kale, hisar" anlamındaki Larissa / Larissa, Grekçe öncesi (Pelask) bir kelimedir ve 3000 yıldan daha ileri bir zamana işaret eder. Bu eski şehir Doğu Tesalya ovasındaki alçak bir tepede Pineios (Köstem / Salambria) nehrinin kenarında yer alır. Yunanistan'ın en önemli ekonomik eksenini oluşturan Selânik-Atina yolunun (günümüzde otoyol) buradan geçmesi önemini artırır. Arkeolojik veriler Larissa'nın Taş devrinden beri yerleşim birimi olduğunu gösterir.

Yenişehir'in 1880 yılına ait şehir planı (Th. Paliogus koleksiyonu)

